

Sanat Köylerinin Kırsal Turizm Açısından Önemi: Dibeklihan Kültür ve Sanat Köyü Örneği

Gizem ÖZGÜREL*

Özge ALKAN

Mehmet KARAMAN

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Marmaris TMYO, Marmaris, Muğla

*Sorumlu Yazar:

E-posta:gizemozgurel@hotmail.com

Geliş Tarihi: 20 Ağustos 2016

Kabul Tarihi: 10 Aralık 2016

Özet

Toplumların sosyo-ekonomik gelişmelerinin bir sonucu olarak bireylerin tüketim ve seyahat kalıplarında değişimler meydana gelmeye başlamıştır. Yoğun ve hızlı bir şekilde devam eden günlük iş akışı insanoğlunu yılın kısa bir bölümünde dahi olsa kendisini doğa ile baş başa kalabileceği alanlar arayışına sevk etmiştir. Turistlerde oluşan yeni turistik eğilimler; çevre dostu, gittiği yörede yerel halkın gelenek ve göreneklerini deneyimlemek isteyen, otantikliği önemseyen farklı bir boyuta ulaşmıştır. Kırsal turizm, kırsal alanlarda gerçekleştirilen turizm türleri için üst bir başlık olarak ifade edilebilmektedir. Kırsal alanlarda turistlerin sanat ve tatil gereksinimlerini karşılamak için bir konsept olarak karşımıza çıkan sanat köyleri, günümüzde sanata ilgilenen ve sanattan kopuk olmak istemeyen turistlerin buluşma noktası olmuştur. Çalışmada sanat köylerinin kırsal turizm açısından önemi ve kırsal turizme katkıları incelenmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda Muğla ili Bodrum ilçesi kırsalında yer alan Dibeklihan Kültür ve Sanat Köyü Örneği incelenmiştir. Çalışmanın 1.bölümünde kırsal turizm kavramı, 2. bölümünde sanat köyleri incelenmiştir. 3. ve son bölümünde ise; Dibeklihan Kültür ve Sanat Köyü yöneticisi ile yapılan görüşme neticesinde elde edilen verilere yer verilerek, sonuç ve önerilerde bulunulmuştur. Araştırmada, nitel veri toplama tekniği ile yapılandırılmış sorular aracılığıyla konuya ilişkin gereksinim duyulan veriler elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kırsal Turizm, Sanat Köyleri, Turizm

Art Villages Its Importance in Terms of Rural Tourism: The Example of Dibeklihan Art and Culture Village

Abstract

The socio-economic development of society as a result of changes in individual consumption and travel patterns have started to occur. An intense and fast way of on going daily work flow is even a short section on the nature of mankind itself may be alone with years fields that has led to the quest for. New tourist trends occurring in tourists; environmentally friendly, go where the people who want to experience local customs and traditions, reached a different dimension that care about authenticity Rural tourism, types of tourism in rural areas can be expressed in top for a title. In rural areas of tourist and holiday art as a concept to meet there quirements of the arts to our villages, today it has become the meeting point for tourists who do not want to be divorced from art and art dealing. In the study art villages to examine their contribution to the importance of rural tourism and rural tourism was studied. The town of Bodrum located in the countryside of the province of Mugla in this context, Dibeklihan Art and Culture Village of the samples were examined. The first part of the study of the concept of rural tourism in the villages were investigated in the second part of art. The third and final section; as a result of interviews with Dibeklihan Art and Culture Village Manager's, given the data obtained, conclusions and recommendations are given. In this research, qualitative data collection methods semi-structured questions about the topic through the necessary data have been obtained.

Keywords: Art Villages,Rural Tourism, Tourism

GİRİŞ

Turizm potansiyeline sahip alanların bir turizm destinasyonu haline gelebilmesi için, yörenin sahip olduğu turizm çekiciliklerini turizm arzına dönüştürmesi gerektirmektedir. Bir taraftan yöredeki turizm işletmelerinin varlığı, diğer taraftan turistlerin yöreye çekilmesinde harekete geçirici etkiye sahip farklı turistik ürünlerin oluşturulması yöre çekiciliğinin artırılmasına ve turizm gelişimine olanak sağlamaktadır. Yöreye turistik talebin arttırılmasında ve farklı turist profillerinin yöreye çekilmesinde turistik ürün çeşitliliği bu bağlamda büyük bir öneme sahiptir.

Turistik ürün çeşitlendirme kapsamında değerlendirilebilecek olan sanat köyleri; kırsal alanlarda sanat, sanatçı, turist kavramlarını bir araya getirmektedir. Kırsal alanlarda kurulan sanat köyleri sayesinde toplumsal anlamda yöre halkı, sanatçı ve sanatsever turist arasındaki ilişkiler, sanat ile yeniden tanımlanmakta ve o yöreye yeni bir bakış açısı kazandırmaktadır. Kırsal alanlarda kurulan ve işletilen sanat köylerinin yöre turizmi açısından önemi ve yarattığı etkilerin neler olabileceği çalışmanın temel çıkış noktasını oluşturmaktadır.

Yapılan çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, kırsal turizm kavramı, ikinci bölümde sanat köyleri ve son bölüm olan üçüncü bölümde ise Dibeklihan Kültür ve Sanat Köyü yöneticisinden elde edilen verilere yer verilmiş, sonuç ve önerilerde bulunulmuştur.

KIRSAL TURİZM KAVRAMI

Günümüzde kırsal alanların sahip olduğu turizm potansiyelinin ortaya çıkartılmasının ve olası katkılarının fark edilmesinin bir sonucu olarak hem gelişmiş, hem de gelişmekte olan ülkelerde üzerinde önemli durulan turizm türlerinden biri de kırsal turizm olmuştur.

Kırsal turizm ile ilgili literatür incelendiğinde, kırsal turizme ait bir çok tanımlamayla karşılaşmak mümkündür. Canoves ve ark. (2004)'a göre kırsal turizm; insanların sürekli ikamet ettikleri yerlerden kırsal bölgelere geçici olarak gitmeleri ve bu yerlerde konaklama, yeme-içme, eğlenme gibi yöreye özgü mal ve hizmetlerden faydalanmalarından doğan olayların bütünüdür [1].

Avrupa Birliği tarafından yapılan araştırmalarda kırsal turizm kavramı; tarımsal ve yerel alanlarda iç içe bulunarak

kaliteli zaman geçirmek amacıyla bulunan turistlere, beklentileri doğrultusunda konaklama, yeme içme ve bunların yanında diğer hizmetleri veren küçük işletmelerin yer aldığı daha küçük yerleşim yerlerinde gerçekleştirilen faaliyetlerin bütünü olarak tanımlanmaktadır [2]. Kösebalaban (1996)'a göre kırsal turizm ise yalnızca çiftlik alanlarında uygulanan bir turizm türü değildir. Çiftlik turizminin yanında çevresel ve doğa turizminin gerektirdiği bazı özel ilgi alanlarını da içeren çok yönlü bir turizmdir. Yürüyüş, tırmanma, at binme, macera, spor, sağlık, avcılık, balıkçılık, eğitsel, sanatsal, tarihsel ve bazı bölgelere yönelik etnik özellikli turizm gibi bu özel tiplerin yanında genel olarak yapılan kırsal turizm faaliyetleri de bulunmaktadır. Burada asıl amaç sessiz, sakin ve dinlendirici bir ortamı yakalayabilmektir [3].

Kırsal alanlarda yürütülen turizm faaliyetlerinde nicelikten çok niteliğe önem verilmesinde sanat ve sanatsal faaliyetler sonucunda oluşturulan çekim gücü kırsal kalkınma için bir çözüm, turistik ürün çeşitlendirmesi açısından önemli bir fırsat olarak görülmelidir. Bir ülke, bölge ya da yörede turistik ürünün oluşturulabilmesi için gereken üç ana faktör bulunmaktadır. Bunlar; ulaşılabilirlik, turizm işletmelerinin varlığı ve çekiciliktir. Çekici olaylar arasında kültürel olaylar, sergiler, fuarlar, spor olayları ve yerel etkinlikler ilk sıralarda sayılabilmektedir [4].

SANAT KÖYLERİ

Sanat, Kültür ve Turizm Kavramlarının Analizi

Öncelikle sanat nedir? sorusunu cevaplamakta yarar görülmektedir. Sanat kavramı, isim anlamı olarak Türk Dil Kurumu'nda; "bir duygu, tasarı, güzellik vb.nin anlatımında kullanılan yöntemlerin tamamı veya bu anlatım sonucunda ortaya çıkan üstün yaratıcılık" olarak tanımlanmaktadır [5]. Sanat kavramı; sınırlı olmamakla birlikte müzik, dans, tiyatro, folklor, opera, mimari, grafik tasarımı, el sanatları, heykel, seramik, resim, fotoğrafçılık, sinema, televizyon, bale, edebiyat çalışmaları ve ayrıca tüm bunların insan çevresine uyarlanmasını kapsamaktadır [6]. Sanat, bireyin kendisini, yaşadığı toplumu ve başka toplumlar ile o toplumlarda yaşayan bireyleri tanıması, anlaması ve hem bireysel hem de toplumsal olarak, değişme ve gelişme için bir araç olabilmektedir.

Kültür kavramı ise Türk Dil Kurumu'na göre; "tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü" olarak tanımlanmaktadır [7]. Kültürü bir başka ifade ile tanımlayacak olursak; toplumların tarihsel süreç içerisinde ürettikleri, nesilden nesile aktardıkları, somut ve soyut kültürel miras unsurlarından oluşan, maddi ve manevi değerlerin bütünüdür. Geniş bir kapsama sahip olan kültür kavramı; insanoğlunun tarihsel süreç içerisinde yarattığı bilgi, inanç, sanat, ahlak ve görgü kuralları, dil, kanun, gelenek ve görenek gibi soyut kültürel unsurları ile mimari, yaşam tarzı, yeme-içme kültürü, davranış kalıpları gibi somut kültürel unsurlardan oluşmaktadır[8].

İnsanoğlunun yaradılışında var olan görme ve öğrenme isteği, ekonomik, kültürel etkenlerle eski çağlardan bu yana seyahate iten ana motivasyonlardan olmuştur [9]. Yirminci yüzyılın ortalarından itibaren ise turizm, varlıklı bir azınlığın tekelinden çıkarak daha geniş ölçekte deneyimlenen bir boş zaman ve eğlence aktivitesi haline almıştır. Zamanla bütün dünyayı etkileyen turizm olgusu günümüzde çok büyük boyutlara ulaşmıştır. Turistik yer ve olanakların çeşitliliğinin

ulaştığı düzey ile turizmin kendisi, beden bilinci, diyet ve kişisel ilgi alanlarını oluşturan dil, sanat, kılık kıyafet vb. gibi diğer pek çok estetik "yaşam tarzı"nın merkezi bir bileşenine dönüşmüştür [10].

Kültür ve turizm ilişkisi incelenecek olursa, kültürün turizm hareketlerine neden olduğu ve yön verdiği söylenebilir. Turizm hareketlerine katılan turistlerin ise ziyaretleri sırasında karşılaştıkları kültür ile etkileşim içerisine girmeleri söz konusu olmaktadır. Kültür turizmi kapsamında değerlendirilebilecek olan bu ilişkiler kuşağı ile mevcut kültürün yaşanması, bir başka ifadeyle o andaki kültürün daha doğrusu bir grup insanın yaşam tarzının geçmişten bugüne taşıdıkları ile deneyimlenmesidir [8]. Kültür-turizm ilişkisinde iki modelden söz edilebilir. Birinci modelde; farklı etkinliklerden oluşan bir gezi programı içerisine dahil edilen kültür ögesi/öğeleri, programa artı değer katan, çekicilik kazandıran bir fonksiyon üstlenmektedir. Ancak bu modelde kültür, farklı öğelerden oluşan programın bir parçası olmaktan öteye gitmemektedir. Turisti pasif konumlandıran, tüketime dayalı bir turizm yaklaşımı benimsenmiştir. Turizmde kültürün öne çıktığı ikinci modelde ise kültür, seyahat etmenin başlıca nedeni, hatta amacıdır. Turistler sadece belirlenen destinasyona orada yer alan kültürel etkinlikler için katılmaktadırlar. Burada seyahat davranışının tek amacı ve önceliği kültür, sanat ve kültür mirasıdır. Kültür gezginleri yeni bir şeyler öğrenmek ve seyahatleri boyunca yeni ve kendilerini zenginleştirecek deneyimler peşinde koşmak için seyahate çıkarlar [11].

Kültür turizmi içerisinde değerlendirilen kültürel ve sanatsal faaliyetler, sanat turizmi olarak bir alt başlık altında da incelenebilmektedir. Kültürel ve sanatsal faaliyetler, ister genel olarak kültür turizmi içerisinde isterse bir alt başlık olarak sanat turizmi içerisinde incelensin, sanatseveri, sanatçıyı, turizm işletmelerini, sanat ve kültür köylerini ve yerel halkı bir araya getirerek toplumsal değişim ve gelişim platformu oluşturmaktadır.

Kültürel ve sanatsal faaliyetler, farklı kültürlerin birbirlerini daha iyi tanımasına ve böylece hoşgörüyü, karşılıklı anlayışa ve saygıya önemli katkılarda bulunmaktadır. Sanat, başlı başına evrensel bir dil olma özelliğiyle kültürleri birbirlerine yakınlaştırmada önemli bir rol oynamaktadır. Gerek kültürel etkinliklere gerek sanatsal etkinliklere katılan bireyler diyalog için yeni ortamlar ve potansiyeller oluşturmaktadırlar [12].

Sosyal ve toplumsal bir faaliyet alanı olan turizm ve sanat birlikteliği; bireysel ve toplumsal gelişmeye, iletişim için ortak bir dil kurulmasına ve turizmin yarattığı sosyal, kültürel, ekonomik ve çevresel etkiler ile artı değerler sunulmasına olanak sağlamaktadır. Turizm faaliyetleri mevcut kültürel değerlerin korunmasına ve kaybolmaya yüz tutmuş değerlerin gün yüzüne çıkartılarak sürdürülebilirliğinin sağlanmasına katkılar sunabilmektedir.

Sanat Köylerinin Kırsal Turizm Açısından Önemi

Sanat ve kültürel değerlerin ekonomiye, kalkınmaya, gelişmeye ve hayat kalitesine olan etkileri yadsınamaz. Turizm ve kültürel miras ilişkisi ise karşılıklıdır. Kültürel miras bölgeleri destinasyona dönüştürürken, turizm bölgesi içerisinde bir turizm pazarı ortamı yaratmaktadır. Bir toplumun çağdaşlık düzeyini ortaya çıkaran önemli göstergelerden biri de, o toplumun sahip olduğu sanat kültürüdür. Kent mimarisi, cadde ve sokak tabelaları, otobüs ve metro durak dizaynları, duvarlara asılan posterler, heykeller ve rölyefler, tiyatro, bale ve opera sahneleri, müzeler ile sanatsal faaliyetler, toplumun çağdaşlaşma düzeyini ve kültürünü yansıtan önemli

göstergelerdir [13].

Kırsal alanlarda gerçekleştirilen sanatsal faaliyetler yörenin prestijini yükselten, pozitif imaj yaratan ve hem ulusal hem de uluslararası ölçekte tanıtımını sağlayan bir tür kalite etiketi olarak değerlendirilmektedir. Sanatsal faaliyetlere katılım turist açısından gelire ve eğitim düzeyine bağlıdır. Sanat faaliyetleri yüksek gelir düzeyindeki bireyleri çektiğinden yüksek harcamaları da beraberinde getirmektedir [6]. Kültürel ve sanatsal gezilere katılan turistlerin; daha eğitilmiş, daha meraklı, daha ilgili, daha özgür, acelesi olmayan, gittiği yörede daha fazla zaman ve para harcayabilen kişiler olduğu ifade edilmektedir. Kültürel ve sanatsal faaliyetlere daha duyarlı olan sanatsever turistler, doğaya, çevreye, gidilen yörenin maddi ve manevi değerlerine saygılı, yöre insanı ile iletişime geçmeye istekli davranış kalıplarına sahiptirler. Sanat köyü ziyaretçilerinin de bu profile benzer özellikleri taşıdığı söylenebilir [14].

Kırsal alanlarda turistlerin sanat ve tatil gereksinimlerini karşılamak için bir konsept olarak karşımıza çıkan sanat köyleri, günümüzde sanata ilgilenen ve sanattan kopuk olmak istemeyen turistlerin buluşma noktası olmuştur. Yerli ve yabancı sanatsever turistlere seyahat motivasyonu oluşturarak bir turizm hareketi yaratan sanat köyleri, yöreler için de bir çekim unsuru ve rekabet avantajı oluşturmaktadır. Kırsal alanlarda yörenin sahip olduğu sanat, zanaat, dokumacılık vb. değerlerin doğal ortamı içerisinde kırsal yaşamı barındıran unsurlarıyla sergilenmesi kültürün, mirasın ve kırsal yaşamın vitrine çıkartılması anlamına gelmektedir. Sergilenen mirasın sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan yerel topluma sağladığı katkılar yanında zengin bir deneyim sunulan yerli ve yabancı turistlerin de yerel halk ile etkileşimi açısından önemli bir araç olabilmektedir.

Sanat köylerinin kurulduğu yörelerde mevcut bulunan diğer turistik ürünlerle entegrasyonu mümkün olabilmektedir. Ayrıca kıyı turizmi yapılan yörelerde ve/veya yakın çevresinde kurulan sanat köyleri turizm hareketlerinin tüm yıla yayılmasında katkı sunarak, yöreyi turizmin mevsimsellik etkisinden kurtarma potansiyeli barındırmaktadır.

Yörenin tanıtımı açısından alanda gerçekleştirilen sergiler, kültürel ve sanatsal her tür faaliyet önemli rol oynamaktadır. Rekabet avantajı sağlayan, daha önceden girilmemiş nich (boşluk) pazarlara hizmet sunan işletmelerde çeşitli kültürel ve sanatsal faaliyetler gerçekleştirilmesi, hem turist hem de işletmelere farklı katkılar sunmaktadır. Sanatsever turiste yeni deneyimler ve tatmin sunan sanat köyleri, hem varoluş misyonlarını yerine getirme, hem de amaçlarını gerçekleştirme fırsatını yakalayabilmektedir. Kültürel haberdarlığın artarak kültürün kendini korumasında etkili olan sanatsal faaliyetler, sosyo-kültürel olarak aidiyet, memnuniyet ve katılım duygularını da güçlendirmektedir [15]. Kırsal alanlarda üretilen yöresel ürünlerin tanıtılması, satılması, yöreye gelen sanatsever turistlere konaklama imkanı yaratmak adına ev pansiyonculuğu yapılması, yörede kurulan tesislerde yerel halkın istihdam edilmesi yöreye sağlanan katkılardan bir kısmını oluşturmaktadır. Türkiye’de bölgeler itibarıyla sanatsal faaliyetlerin yürütüldüğü sanat köyü vb. isimlerle kurulmuş işletmeler ve yaptıkları faaliyetler aşağıda detaylı olarak sunulmuştur [16,17,18]:

Akdeniz Bölgesi:

- Kaş Eko Sanat Çiftliği: (Kaş/Antalya 2004’ten itibaren). Resim, heykel, seramik, ebru ve fotoğraf atölyeleri, yoga & meditasyon, doğa ve kültür yürüyüşleri.
- Olimpos Sinema Yaz Okulu: (Olimpos/Antalya 2000’den itibaren). Film yapımı, yönetmenlik, senaryo ve

kurgu eğitimleri, gezi, eğlence, film izleme ve okuma aktiviteleri.

Ege Bölgesi:

- Bodrum Vosvos Camping& Bora Sencer Sanat Köyü: (Ortakent, Bodrum, Muğla, 2016’dan beri). Go, dövme, meditasyon, ahşap, seramik, tango dans atölyeleri, çadırköy ve karavanköy konaklama alanları.
- Dibeklihan Kültür ve Sanat Köyü: (Ortakent, Bodrum, Muğla, 2008’den itibaren). Muğla ili Bodrum İlçesi Yakaköy Ortakent’de yer alan 40.000 m² alan üzerine kurulan Dibeklihan Kültür ve Sanat Köyü; sergiler, konserler gibi birçok farklı sanatsal etkinliğin gerçekleştirildiği, geçmişte ve günümüzde üretilen sanatsal değerlerin sergilendiği bir işletmedir. İşletme bünyesinde farklı dükkânlar bulunmaktadır. Bunlar:
  - Sandık Odası: Etnografik sergi alanıdır. Günlük yaşamda kullanılmış unutulmaya yüz tutmuş çeşitli objeler sergilenmektedir.
  - Yıldız Kenter Sanat Galerisi: 149 m² alana sahip galeri, yerli ve yabancı sanatseverlerin bir araya geldiği, yıllık program çerçevesinde her on beş günde bir yenilenen resim, heykel, fotoğraf vb. sanat eserleri sergilenmektedir.
  - Ivrır Zıvır-Kırkyama: Anadolu’nun farklı yörelerinden toplanmış küçük ev aksesuarları, nazarlıklar, magnetler vb. ile özel olarak tasarlanmış halı ve kilimlerin bulunduğu bir dükkândır.
  - Çanak Çömlek: Turgut Tuna, Adil Can, İsmail Yiğit Kütahyalı, Ömer Usta, Hititli Necip Usta gibi Türkiye’nin önde gelen çanak çömlek ustalarının eserleri ile Kınık Kaplar, Çanakkale Testileri’nin sunulduğu butik bir dükkândır.
  - Özlen Ayata Tasarım Atölyesi: Özlen Ayata’nın Dibeklihan için dizayn edip ürettiği, tamamı el yapımı gümüş ve deri takılar ile deri yelekler, çantalar, kemer ve aksesuarlardan oluşan koleksiyonun özel bir sunumla sergilendiği özgün bir dükkândır.
  - Kumaşçı: Anadolu’da halen faaliyette olan kumaş tezgâhları ürünlerinin ve iğne oyaları, keçe aksesuar, eski işlemeli yastıkların teşhir edildiği bir dükkândır.
  - Gonca Şenocak Gümüş Atölyesi: Özel olarak imal edilmiş takılar ile etnografik objelerin sergilendiği ve satışa sunulduğu bir dükkândır.
  - 2. Adres Fotoğraf: Farklı fotoğraf sanatçılarının eserlerinin sergilendiği ve satışa sunulduğu dükkândır.
  - Butik Ayşe: Tek ve özel olarak tasarlanmış ve tek olarak üretilmiş tekstil ürünlerinin sergilendiği dükkândır.
  - Dibek Sofrası: Yöresel Ege ve Anadolu mutfağından seçkin örnekler sunulmaktadır.
  - Doğada Oyun ve Sanat Kampı: (Pastoral Vadi / Fethiye / Muğla, 2012’den itibaren). “Çizgi Çocuk Atölyesi”, “Yeşim’in Müzik Odası” ve Sema Alevcan Pastoral Vadi’de çocuklar ile oyun ve sanat çalışmaları.
  - Gümüşlük Akademisi: (Gümüşlük, Bodrum/Muğla 1995’den itibaren). Sanat, edebiyat, felsefe, ekoloji ve bilim atölyeleri, seminer, konser ve sergiler. Stüdyo evler, 450 kişilik amfi tiyatro, bir gölet.
  - İzmir Kültür ve Sanat Spor Kampı: (Eski Foça/İzmir 2003’den itibaren). Çocuk ve gençler için kültür, sanatsal ve sportif çalışmalar. “Sanatart Eğitim Takımı”, “Kişisel Gelişim Programı”.
  - Kayaköy Sanat Kampı: (Kayaköy, Fethiye, Muğla 1999’dan itibaren). Fotoğraf, resim, seramik, ritim, salsa, kilim, dokuma, cam mozaik vb. sanat atölyeleri. Doğa yürüyüşleri, yamaç paraşütü, binicilik, bisiklet, dalış gibi serbest

zaman aktiviteleri.

- Uluslararası Marmaris Akademisi: (Turunç, Marmaris, Muğla 1997'den itibaren). Toplantı, seminer ve sanat atölyeleri, doğa aktiviteleri, yoga. Yaz Okulu, Bilim Şenliği ve İmece.

İç Anadolu Bölgesi:

- Sonsuz Şükran Köyü: (Çavuş, Hüyük, Konya 2010'dan itibaren). Resim, heykel, workshop, sempozyum, konser, yönetmen-oyuncu söyleşileri, film gösterimleri ve film festivali, bilim ve sanat yaz okulu.
- Uluslararası Kapadokya Sanat Kampı: (Uçhisar, Nevşehir 2004'den itibaren). 15 farklı ülkeden 30 sanatçının katılımı ile sanat buluşması, özel kamplar, seminer, workshop, sergi, kültürel gezi ve eğlenceler.

Karadeniz Bölgesi:

- Kaçkar Doğa, İnsan ve Sanat Kampı: (Çamlıhemşin, Rize 2003'den itibaren). Edebiyat söyleşileri, şiir ve müzik dinletileri, konserler, uygulamalı fotoğraf ve resim atölyeleri, doğa yürüyüşleri. Geleneksel Vartovar Şenlikleri, çocuklar için yaratıcı drama, resim ve felsefe atölyeleri.

Marmara Bölgesi:

- Ayvalık Müzik Akademisi: (Ayvalık, Balıkesir 1998'den itibaren). Keman & viyola, kontrabas, piyano ve viyolonsel Master Class, Bestecilik Atölyesi, yaratıcı yazarlık, piyano ve gitar kursları. Ayvalık Müzik Festivali, Sinema Kulübü, yaz ve kış konserleri.
- Cam Ocağı: (Riva, Beykoz, İstanbul 2002'den itibaren). Yabancı kişilerle cam ve sanat atölye çalışmaları, seminerler, genel ve uygulamalı geziler, yaz cam atölyeleri.
- Adatepe Taş Mektep: (Ayvacık, Çanakkale 1999'den beri). Felsefe, tarih, bilim, sanat alanında seminer ve atölyeler. Köylülerle erişte, ekmek ve peynir yapma.
- Ritim ve Dans Kampı: (Güre, Edremit, Balıkesir 2010'dan itibaren). "Mısırlı Ahmet Ritim ve Sanat Kampı"nda, yerli ve yabancı sanatçılar ile doğada müzik, dans, ritim ve yoga armonisi.
- Gala Sanat Kampı: (Enez/Edirne 2014'ten itibaren). Plastik ve gösteri sanatları, geleneksel el sanatları, fotoğraf, yazın sanatı, müzik atölyeleri .

ARAŞTIRMA BULGULARI

Araştırmanın Amacı, Kapsamı ve Önemi

Çalışmada kırsal alanlarda yürütülen turizm faaliyetlerinin yöreye sağladığı sosyal, kültürel, ekonomik ve çevresel katkıların artırılmasında, kırsal alanlarda kurulan sanat köylerinin kırsal turizm açısından önemi ve kırsal turizme katkıları incelenmeye çalışılmıştır. Turistik ürün çeşitlendirmesinde kültür-sanat-turizm bileşenin oluşturulmasıyla ortaya çıkan, sanatçı, sanatsever ve yerel halk buluşmasını sağlayan, kırsal alanlarda sahip olunan kültürel unsurların sergilenmesine ve yaşanarak öğrenilmesine aracılık eden sanat köyleri çalışma kapsamında incelenmiştir. Son yıllarda hem dünyada hem de Türkiye'de artış eğiliminde olan sanat köylerinin yöre, bölge ve ülke turizmine sağlayabileceği olası katkıların ortaya çıkarılması çalışmanın önemini ortaya koymaktadır.

Bu bağlamda Muğla İli Bodrum İlçesi'nde yer alan Dibeklihan Kültür ve Sanat Köyü örneği incelenmiştir.

Araştırmanın Materyal ve Yöntemi

Araştırma materyalini Dibeklihan Kültür ve Sanat Köyü Yöneticisi ile yapılan görüşmelerden sağlanan bilgiler, köyde üretilen el sanatları, sergiler, köyün fotoğrafları ve kırsal turizm konusunda yapılan çalışmalar oluşturmaktadır.

Çalışmada örnek olay (vaka) çalışması yapılmıştır. Örnek olay, birbiriyle ilgili bir ya da birkaç olay üzerinde yapılan ayrıntılı çalışmadır. Derinlemesine yapılan inceleme ile olay, topluluk, grup, birey veya işletme hakkında ayrıntılı veri elde edilir. Bu yolla araştırılan olaya etki eden faktörler ve bu faktörler arasındaki ilişkiler belirlenmeye çalışılır. Bu tür çalışmalarda gözlem, mülakat, anket, doküman ve arşiv verileri kullanılabilir [19]. Örnek olay incelemeleri özellikle bireysel yürütülen çalışmalar açısından uygun görülmekte, araştırılan problemin bir yönünün derinlemesine ve kısa sürede çalışılması imkanı yaratmaktadır. Örnek olay inceleme sonuçları her ne kadar çalışılan öge veya ögeler temsil etse de aynı zamanda bu sonuçlar benzer kişi, olay, grup vb. durumları anlamak için de kullanılmaktadır. Bir öğeden hareket edip aynı veya benzer ögeler için aynı genellemeler yapılmassa da, en azından benzer öğeleri anlamakta yararlanılabilmektedir [20]. Bu çalışmada süre kısıtından dolayı örnek olay yöntemi tercih edilmiştir. Ancak bundan sonraki çalışmalarda daha fazla sayıda sanat köyü işletmesi ile nitel ve nicel araştırma yöntemleri kullanılarak araştırma geliştirilebilir. Çünkü çalışma kapsamı gereği sanat köyü yöneticilerinin/işletmecilerinin görüşlerine yer verilmesi açısından önem taşımaktadır. Araştırma zaman kısıtından ve çevre sanat köyü yetkililerine ulaşamamasından dolayı Dibeklihan Kültür ve Sanat Köyü Yöneticisi ile yüz yüze mülakat yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Yarı yapılandırılmış soru formu ile gerek duyulan noktalarda ek açıklamalar istenerek "biraz daha açar mısınız?" biçiminde sorularla desteklenmiştir.

Araştırma Bulguları

Görüşmede Dibeklihan Kültür ve Sanat Köyü Yöneticisinin görüşlerini ifade eden cümleler aşağıda tırnak işareti içerisinde doğrudan verilmiştir.

S.1.İşletmeniz hakkında bilgi verebilir misiniz? (Kuruluşunuz, faaliyet alanınız, kaç yıldır faaliyettesiniz, sezonluk mu, yıl boyu mu açıksınız?, işletme kapasiteniz, sunduğunuz hizmetler vb.)

C.1. "Kuruluş Mayıs 2008. Sergi, restoranlar el sanatları dükkanları, sanat atölyeleri; genel olarak kültür-sanat faaliyeti üzerine. Sezonluk olarak açık oluyoruz. Sadece restoran bölümümüz yıl boyunca açık oluyor. Totalde dört galeri, on iki el sanatları dükkanı ve atölyeleri, iki restoran ve iki kafeteryamız var".

S.2.Müşteri profiliniz nedir? (yerli-yabancı, yaş grubu, cinsiyet, gelir düzeyleri, geliş sıklıkları, geliş biçimleri (münferit mi, acenta aracılığı ile mi?)

C.2. "Genelde yerli ve 40-75 yaş arası münferit ziyaretçilerimiz oluyor."

S.3.İşletmenizde sunulan yöresel unsurlar nelerdir? (yemekler, yöreye ait el işleri vb.) C.3."Etnografik içeriklerin olduğu bir müzemiz var. Anadolu uygarlıklarına ait parçalar sergiliyoruz. Restoranımız da yöresel."

S. 4. İşletme faaliyetlerinizi yürütebilmek için yöreden neler temin ediyorsunuz? Temin sıklığınız nedir? (Gıda, personel, hizmet alımları vb.)

C.4. "Personel, gıda ve el sanatları ürünlerinin tamamını bulduğumuz yöreden temin ediyoruz. Sanatçılar özel çalışmalar ve sergiler de var."

S.5. İşletmenizde etkinlikler hangi sıklıkta oluyor? Yöre

halkından ve çevredeki diğer işletme konuklarından katılım oluyor mu?

C.5. “Etkinliklerimiz sürekli ve on beş günde bir yenilenen program halindedir. Haftanın bir günü antik kentler üzerine bir konferans, klasik film gösterileri, imza günleri, sanat çalıştayları, söyleşiler. Konserler de buna dahil. Yöre halkından pek ilgi görmüyoruz, genel olarak ziyaretçi profilmiz burada yazlığı olan ve direkt olarak sanata yatkın insanlar.”

S.6.Sanat ve turizmin faaliyetlerinin birleştirilmesi ve geliştirilmesi için önerileriniz nelerdir?

C.6. “Özellikle yurtdışından sanatçıların dahil olması gerekiyor. Gerek çalıştay gerek sergi anlamında. İstanbul’ dan düzenli olarak sanatçı hocalarımızı davet ediyoruz, bu tarz faaliyetlerin daha fazla yapılması, bu ziyaret durumunun yurtdışından yapılması ve desteklenmesi gerekiyor.”

S.7. Hem kurulum hem de işletme aşamasında yaşadığınız zorluklar nelerdir? Yerelden ve kamudan beklentilerinizi öğrenebilir miyiz?

C.7. “Biz özellikler kültür-sanat işi yaptığımız için yöreden katılım alamıyoruz. Buranın yerel halkı pek sanata ilgili değil. Fakat eğitim ile birçok sorun çözülebilir.”

Yukarıda yapılan görüşme sonuçları incelenerek genel bir değerlendirme yapmanın uygun olacağı düşünülmüştür.

2008 yılından bu yana faaliyetlerine devam eden işletmenin restoran dışındaki bölümlerinde sezonluk hizmet verilmesi, turizmin tüm yıla yayılmasında işletmenin katkısının olmadığı sonucuna ulaşılmasını sağlamıştır. Elbette işletme restoranın tüm yıl boyunca açık olması ve yöresel lezzetlerden oluşan menüsüyle hizmet vermesi hem yöre hem de işletme açısından önem arz etmektedir.

İşletmeye yerli turistlerin münferit ziyaretler gerçekleştirdiği tespit edilmiştir. Yöre Türkiye turizmi açısından hem yerli hem de yabancı turistler açısından önemli bir çekim merkezidir. Yöreye gelen yerli ve yabancı sanatsever turistlerin işletmeye çekilmesi, kültürel değerlerin tanıtımı ve sanatın yaşatılması açısından önemlidir. Ayrıca yöredeki ikinci konut sahiplerinin de işletmeye yoğun ilgi gösterdiği tespit edilmiştir. Yöre ve ülke kültürünün tanıtılmasında etnografya müzesinden, sanat atölyelerine, yöresel mutfaktan klasik film gösterimlerine geniş bir yelpazede sanat ürünleri sunan işletmenin yerel, bölgesel ve ulusal ve uluslararası ölçekte tanıtılması, yöre imajına ve turizmne katkılar sunacaktır. Yurtdışından sanatçıların ve sanatseverlerin işletmeye çekilmesi çalıştaylar, konser ve söyleşilerle ürünlerin zenginleştirilmesi; yörenin sosyal, kültürel ve ekonomik gelişiminde faydalar sağlayacaktır.

Yöre halkının sahip olduğu soyut ve somut kültürel mirası hakkında bilinçlendirilmesi, etkinliklere katılımının sağlanması gerekmektedir.

İşletme tarafından üretimde hammadde, sunumda yöresel el sanatları, istihdamda yöreden işgücü temin edilmektedir. Bu da kırsal alanlarda açılan işletmelerin yöreye sağladığı ekonomik katkılar ve özelde el sanatları gibi otantik değerlerin sürdürülebilirliği açısından önem arz etmektedir.

SONUÇ

Büyük şehirlerden uzakta, turistik çekim merkezlerine yakın mesafelerde küçük yerleşim alanlarında, doğa ile kucak kucaca, bürokrasiden, zamansal ve mekânsal açıdan kısıtlamalardan uzak, sanatsever ya da bilfiil kendisi sanatçı olan girişimciler tarafından kurulan sanat köyleri yeni çekim odakları olarak Türkiye’de son yıllarda dikkat çekici bir hızla artmaktadır. Genellikle kendine özgü mimarileriyle dikkat

çeken sanat köyleri, kalabalık ve gürültüden uzak alanlarda kurulmakta ve doğa ile baş başa kalmak isteyen sanatseverlere bir seçenek olarak sunulmaktadır.

Sanat köyleri; sanatın ve sanatçının tanınması ve tanıtılmasına da olanak sağlamaktadır. Dünya Turizm Örgütü’nün de belirttiği üzere sanatsal ve eğlence amaçlı etkinlikler turizm sektörünün en önemli yapı taşlarından biri haline gelmiştir.

Kırsal alanlarda kurulan ve işletilen sanat köylerinin turizm pazarında, hem arz hem de talep açısından yeni eğilimlere cevap verebilme ve turizm-sanat ekseninde yeni bir bakış açısı ve vizyon kazandırma potansiyeli bulunmaktadır. Sanat, sadece büyük şehirlerin değil kırsal alanların imajının yenilenmesinde, turistik çekim alanları oluşturulmasında, yöre tanıtımına katkılar sağlanmasında etkin rol oynamaktadır.

Kırsal alanlarda gerçekleştirilen turizm faaliyetlerinin çeşitlendirilmesi ve yörenin sosyal, kültürel ve ekonomik olarak kalkınmasında sanat köyleri; sanatı, sanatseveri ve yöre halkını bir araya getirmektedir. Yörelere farklı kılan çekicilikleri ve kültürel mirası yöre kimliğinin yansıtılmasında en önemli bileşenlerdendir. Kırsal turizm kapsamında kültürel miras, sanat ve turizm bir araya getirilerek, doğru bir yönetim anlayışıyla arzulan sinerji yaratılabilmektedir. Kırsal alanlarda kurulan sanat köyleri; turistik ürün çeşitliliği oluşturulmasında, turizmin mevsimsellik etkisinin ortadan kaldırılmasında, yöre halkının sahip olduğu soyut ve somut kültürel mirası hakkında farkındalık sağlanmasında ve bu değerlerin sürdürülebilirliği için önemli bir enstrüman olarak görülmelidir.

Sanat ve kültür köyleri, bir taraftan geçmişin değerlerini koruma misyonunu yerine getirirken bir diğer taraftan sanatsever turistlerin dinlenme, eğlenme, öğrenme ve yerinde deneyimleme imkanı sağlamakta, kültürün ve sanatın aktarılmasında önemli bir iletişim aracı olmaktadır.

Başta yerel yönetimlerin destek ve yardımlarıyla olmak üzere, işletmeler ve yerel halkın tüm paydaşlarla işbirliği içinde olması gerekmektedir. Yörede eğitim faaliyetlerinin, özellikle sanat ve turizm eğitimlerinin tüm paydaşlar gözetilerek, planlanması ve uygulanması gerekmektedir. Turizm ekseninde sanat, sanatçı, sanatsever, yerel halk ve girişimcileri içeren kapsamlı bir sistem kurulması, gerekli teşvik ve desteklerin verilmesi gerekmektedir. Yerel, bölgesel ve ulusal ölçekte turizm alanında yapılan planlamalarda oluşturulan tur güzergahlarına ve koridorlara sanat köyleri de eklenmelidir. Sanatsal etkinliklerin tüm yıla yayılması hususunda turizm işletmelerine, havayollarına, seyahat acentelerine ve tur operatörlerine önemli sorumluluklar düşmektedir. Ünlü sanatçılar ve medya desteğiyle yörenin tanıtımının yerel, bölgesel ve ulusal planlardaki tanıtım pazarlama faaliyetleri ile uyumlu, bütünleştirici biçimde yapılması gerekmektedir. Sanat ve kültür köylerinin sadece bölgesel ve ulusal ölçekte değil, uluslararası ölçekte tanıtım ve pazarlamasının yapılması, yabancı sanatçıların ve yabancı sanatsever turistlerin yöreye çekilmesi ve yüksek katma değer yaratılması açısından üzerinde hassasiyetle durulması gerekmektedir. Sanat köylerinin kurulduğu/kurulacağı kırsal alanlarda gerekli altyapı ve üstyapı yatırımları yöre mimarisi ve otantikliğine uygun olarak gerçekleştirilmelidir.

KAYNAKÇA

[1]Canoves, G., Villorino, M. G., & Blanco, A. (2004). Rural Tourism in Spain: An Analysis of Recent Evolution. *Geoforum*, 755-769.

- [2] Europe Commission (1999). Towards Quality Rural Tourism. Brussels: Enterprise Directorate General Tourism Unit.
- [3] Kösebalaban, N. (1996). Turizmde Çevresel Yönetim ve Planlama. İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi, 25(2), 153-169.
- [4] Kızılırmak, İ. (2006). Yayla Turizmi (Tanıtım Açısından Eko Turizm Türü Olan Yayla Turizminin İncelenmesi). Ankara: Detay Yayıncılık.
- [5] TDK. (2016, 04 10). T.C. Başbakanlık Atatürk, Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.57dc4212655fa8.00786695. (Erişim Tarihi 15.04.2016).
- [6] Özdemir, G. (2014). Destinasyon Yönetimi ve Pazarlaması. Ankara: Detay Yayıncılık.
- [7] TDK. (2016, 04 10). T.C. Başbakanlık Atatürk, Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=K%C3%9CLT%C3%9CR. (Erişim Tarihi 15.04.2016).
- [8] Kozak, M. A., & Bahçe, A. S. (2012). Özel İlgi Turizmi (2. Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.
- [9] Artun, E. (2013). Türk Halk Bilimi. Adana: Karahan Kitabevi.
- [10] Bennett, A. (2013). Kültür ve Gündelik Hayat. (N. Tokdoğan, B. Şenel, & U. Y. Kara, Çev.) Ankara: Phoenix Yayınevi.
- [11] ÇEKÜL Vakfı. (2012). Sürdürülebilir Kültür Turizmi İçin Kamu-Yerel-Sivil-Özel İşbirliği. Gaziantep: ÇEKÜL Vakfı-Tarihi Kentler Birliği Yayınları Kılavuz Kitapçıklar Dizisi I.
- [12] Çavuşdere, S. (2010). Türkiye'deki Kültür Enstitülerinin Kültürlerarası Diyalogun Gelişmesi Bakımından Önemi: İtalyan Kültür Enstitüleri Örneği. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi. Ankara
- [13] Tunç, A. Z. (2009). Köy Enstitülerinde Sanat Eğitimi ve Dönemin Yöneticilerinin Sanata Yaklaşımları. Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, (26), 30-34.
- [14] Batı Akdeniz Alternatif Turizm Çalıştay Raporu, (2013), Antalya. <http://docplayer.biz.tr/5604131-Bati-akdeniz-alternatif-turizm-calistay-raporu-1.html>.
- [15] Yılmaz, H. (2007). Turizm tanıtımında Halkla İlişkiler ve Reklam Uygulamaları: "Türkler: Bin Yıl Yolculuğu, 600-1600 Sergisi Örneği. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi.
- [16] Uğuz, S. Ç. (2015). Sanat Turizmi Kapsamında Sanat Köyleri/Sanat Akademileri/Sanat Kampları Uygulamaları ve Kırsal Turizme Katkıları. Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi, 5(2), 25-28.
- [17] <http://www.renkliken.com/bodrum-vosvos-camping-bora-sencer-sanat-koyu/> (Erişim Tarihi 10.04.2016).
- [18] <http://dibeklihan.com/tr/dukkanklar> (Erişim Tarihi 10.02.2016).
- [19] Gül, K. (2016). Araştırma Yöntem ve Teknikleri-DersNotları. <http://slideplayer.biz.tr/slide/1943628/>. (Erişim Tarihi 14.03.2016).
- [20] Güler, A., Halıcıoğlu, M. B., & Taşgın, S. (2013). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara : Seçkin Yayıncılık